

διοργάνωση

Τμήμα Αρχαιονομίας,
Βιβλιοθηκονομίας
& Μουσειολογίας του
Ιονίου Πανεπιστημίου

σε συνεργασία με το

Τμήμα Διαχείρισης
Πολιτισμικού Περιβάλλοντος
και Νέων Τεχνολογιών
του Πανεπιστημίου Πατρών

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

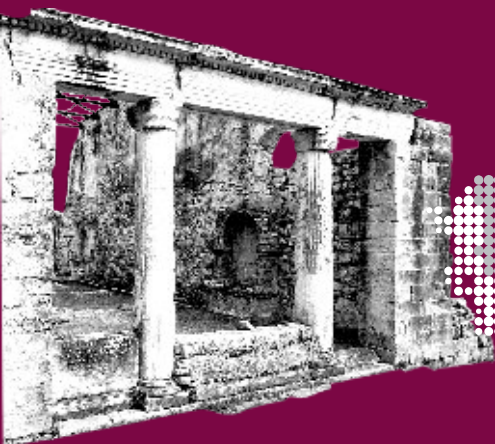
Νέα δεδομένα για την αρχαιολογική
και ιστορική κληρονομιά:

Ανάδειξη και διαχείριση χώρων και μνημείων
στη Δυτική Ελλάδα και τα Ιόνια Νησιά

1 & 2 Δεκεμβρίου 2017

Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα

πρόγραμμα-περιλήψεις

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Σταύρος Βλίζος
Νότα Πάντζου
Ελισσάβητ Κώστα

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Σταύρος Βλίζος
Κωνσταντίνος Κωτσάκης
Φανή Μαλλούχου-Τυφάνο
Δώρα Μονιούδη-Γαβαλά
Νότα Πάντζου

Η προστασία, η συντήρηση, η ανάδειξη, η διαχείριση και η αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούν σήμερα μια βασική πολιτική επιλογή. Με βασικό γνώμονα αυτή τη διαπίστωση το Τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου σε συνεργασία με το Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών του Πανεπιστημίου Πατρών, διοργανώνουν συνέδριο με θέμα **«Νέα δεδομένα για την αρχαιολογική και ιστορική κληρονομιά: Ανάδειξη και διαχείριση χώρων και μνημείων στη Δυτική Ελλάδα και τα Ιόνια Νησιά»** την 1 και 2 Δεκεμβρίου 2017 στους χώρους του Ιονίου Πανεπιστημίου στην Κέρκυρα.

Το συνέδριο πραγματοποιείται με σκοπό την προβολή των έργων αναστήλωσης και ανάδειξης που συντελέστηκαν την τελευταία 10ετία, με την αρωγή χρηματοδοτήσεων, στους αρχαιολογικούς χώρους και τα ιστορικά μνημεία των Περιφερειών Ηπείρου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων. Αντικείμενο της συνάντησης είναι η διερεύνηση των μεθόδων παρέμβασης για την ολοκληρωμένη προστασία και λειτουργία χώρων και μνημείων από την αρχαιότητα έως τον 20ο αι., υπό το πρίσμα των νέων εργαλείων και των πολιτικών του τομέα της πολιτιστικής διαχείρισης.

Μέσα από την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και με σκοπό την προώθηση της έρευνας σε θέματα διατήρησης και ανάδειξης των αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων, το συνέδριο θα εστιάσει επιπλέον στο επίκαιρο θέμα της πολιτιστικής βιωσιμότητας και του πολιτιστικού σχεδιασμού. Βασικοί άξονες αυτής της συζήτησης θα είναι:

- Οι χώροι και τα μνημεία ως ζωντανοί οργανισμοί που απαιτούν τη φροντίδα και τη μέριμνα του ειδικού επιστήμονα.
- Οι χώροι και τα μνημεία διατηρούνται και προστατεύονται πιο αποτελεσματικά από τη στιγμή που κοινωνικοποιούνται και αποτελούν μέρος της καθημερινότητας μιας τοπικής κοινωνίας στη σύγχρονη πραγματικότητα.

Στόχος είναι η συνάντηση αυτή, να αποτελέσει σημείο αναφοράς στη μελέτη της διαχείρισης και ανάδειξης της αρχαιολογικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην Ελλάδα. Τόσο με αυτό τον τρόπο, όσο και με την έκδοση των πρακτικών του συνεδρίου δίνεται μια μοναδική ευκαιρία σε ειδικούς αλλά και το ευρύ κοινό να ενημερωθούν για πρόσφατα έργα, νέες μεθόδους και καλές πρακτικές.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρασκευή 1 Δεκεμβρίου 2017

Τόπος διεξαγωγής:
Ιόνιος Ακαδημία, Καποδιστρίου 1

11:00-11:30 Εγγραφές - Καφές
11.30-12.00 Χαιρετισμοί

Α' Συνεδρία:

Ζητήματα διαχείρισης. Εισαγωγική συζήτηση
Πρόεδρος: **Κωνσταντίνος Κωτσάκης**

- 12.00-12.30 Η συμβολή των έργων προστασίας και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων στην κοινωνικοποίηση αυτών
Παναγιώτης Νταής,
Ειδική Υπηρεσία Τομέα Πολιτισμού, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
- 12.30-13.00 Ζητήματα προστασίας και ανάδειξης της αρχιτεκτονικής του Μοντερνισμού στην Ελλάδα
Γεώργιος Παπανδρέου,
Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων, Δυτικής Ελλάδος, Πελοποννήσου και Νοτίου Ιονίου, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
- 13.00-13.30 Ένα νέο Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Πολιτιστικής Ανάπτυξης (ΤΑΠΠΑ), ως βασικός άξονας του δημόσιου πολιτιστικού σχεδιασμού της χώρας
Δρ. Ασπασία Λούβη,
πρ. Πρόεδρος Τ.Α.Π.
- 13.30-16.00 Μεσημβρινή διακοπή

Β' Συνεδρία: Ιόνια νησιά

Πρόεδρος: **Νότα Πάντζου**

- 16.00-16.30 Εργασίες ανάδειξης του Πύργου Δομενεγίνη, προοπτικές χρήσης και ένταξη του μνημείου στον πολιτιστικό ιστό της Ζακύνθου
Χριστίνα Μερκούρη,
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ζακύνθου
- 16.30-17.00 Προστασία και ανάδειξη μνημείων στο πλαίσιο του προγράμματος Ε.Σ.Π.Α. στη Λευκάδα και την Κεφαλονιά
Δρ. Ολυμπία Βικάτου,
Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας & Λευκάδας
- 17.00-17.30 Κέρκυρα μια πόλη «δοχείο ζωής»
Ελένη Τσολάκου,
Μάξιμος Κουλούρης,
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Τμήμα Κέρκυρας
- 17.30-18.00 Διάλειμμα - Καφές

Γ' Συνεδρία: Δυτική Ελλάδα

Πρόεδρος: **Φανή Μαλλούχου-Tufano**

- 18.00-18.30 Το έργο του αρχιτέκτονα Βασιλείου Κουρεμένου στο Αγρίνιο του μεσοπολέμου και η διαχείρισή του: συνέχειες και ασυνέχειες
Αν. Καθ. Δώρα Μονιούδη-Γαβαλά,
Πανεπιστήμιο Πατρών
- 18.30-19.00 Αποκατάσταση, ανάδειξη και πολιτιστική διαχείριση των κοσμικών και εκκλησιαστικών μνημείων της Ηλείας
Δρ. Αναστασία Κουμούση,
Νικόλαος Βασιλάκης,
Εφορεία Αρχαιοτήτων Αχαΐας

Σάββατο 2 Δεκεμβρίου 2017

Τόπος διεξαγωγής: Ιόνιο Πανεπιστήμιο,
Ι. Θεοτόκη 72, αμφιθέατρο 1

Δ' Συνεδρία: Ηλεία - Ήπειρος

Πρόεδρος: **Σταύρος Βλίζος**

10.00-10.30 Ο Αρχαιολογικός χώρος Ολυμπίας: η παρούσα κατάσταση και νέες προοπτικές
Δρ. Ερωφίλη Κόλια,
Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος,
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας

10.30-11.00 Η στέγαση του Μουσείου Αργυροτεχνίας στο δυτικό προμαχώνα του Ιτς Καλέ και η διαμόρφωση της μόνιμης έκθεσης
Κωστής Καλαποθάκης,
Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς

11.00-11.30 Έργα ΕΣΠΑ της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
Δρ. Κωνσταντίνος Σουέρεφ,
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

11.30-12.00 *Διάλειμμα- Καφές*

12.00-12.30 Πολιτιστικές διαδρομές στον ρου του Καλαμά - έργα προστασίας και ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων
Δρ. Ιωάννης Χουλιαράς,
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας

12.30-13.00 Έργα προστασίας και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων: Το παράδειγμα της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας
Ανθή Αγγέλη,
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας

13.00-16.00 *Μεσημβρινή διακοπή*

Ε' Συνεδρία:

Πολιτιστική Διαχείριση και τοπικές κοινωνίες

Πρόεδρος: **Δώρα Μονιούδη-Γαβαλά**

16.00-16.30 Αρχαιολογικός χώρος και μουσεία, φορείς και τοπική κοινωνία: παρεμβάσεις «δημόσιας αρχαιολογίας» και «μουσειολογίας»
Επικ. Καθ. Σταύρος Βλίζος,
Ιόνιο Πανεπιστήμιο

16.30-17.00 Διαχείριση προϊστορικών θέσεων και τοπική κοινωνία. Το παράδειγμα των Παλιαμπέλων Κολινδρού
Καθ. Κωνσταντίνος Κωτσάκης,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

17.00-17.30 *Διάλειμμα - Καφές*

Στ' Συνεδρία: Νέες εξελίξεις και προοπτικές

Πρόεδρος: **Δώρα Μονιούδη-Γαβαλά**

17.30-18.00 Πολιτιστικός Σχεδιασμός: Προς μία αποτελεσματική διαχείριση και αξιοποίηση της αρχαιολογικής και ιστορικής κληρονομιάς
Επικ. Καθ. Νότα Πάντζου,
Πανεπιστήμιο Πατρών

18.00-18.30 Αρχαιολογική προστασία και ανάδειξη στον χρόνο και στον χώρο: Ιστορική προσέγγιση, εξέλιξη ιδεών και έμπρακτες εφαρμογές από τον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο
Καθ. Φανή Μαλλούχου-Tufano,
Πολυτεχνείο Κρήτης

18.30-19.00 *Συμπεράσματα-Λήξη Συνεδρίου*

Συμμετοχή και παρακολούθηση ελεύθερη.

Η συμβολή των έργων προστασίας και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων στην κοινωνικοποίηση αυτών

1. Την τελευταία δεκαετία, στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων από την Ε.Ε. επιχειρησιακών προγραμμάτων (Γ' Κ.Π.Σ., Ε.Σ.Π.Α., προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας Interreg κ.τ.λ.) υλοποιήθηκαν και υλοποιούνται στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου και Ιονίων Νήσων περίπου 250 έργα κόστους 210.000.000 ευρώ κατά προσέγγιση, με φυσικό αντικείμενο την αναστήλωση, συντήρηση, προστασία, καλύτερη λειτουργία, ανάδειξη και προβολή αρχαιολογικών χώρων και μνημείων.

2. Οι συνέπειες των έργων αυτών στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μνημεία είναι εμφανείς, καθώς μέσω των έργων αυτών επιτεύχθηκε η αναστήλωση και η συντήρηση μνημείων, καθώς και η προστασία, ανάδειξη και προβολή αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών μνημείων, κτηρίων αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος κ.α.

3. Λιγότερο εμφανείς (ή και αφανείς ακόμη) είναι ορισμένες άλλες, κοινωνικές κυρίως συνέπειες από την εκτέλεση των έργων:

α) Η πρώτη συνέπεια είναι η βελτίωση της φυσικής προσβασιμότητας των μνημείων, τα οποία κατ' αυτό τον τρόπο καθίστανται πιο προσιτά στον επισκέπτη.

β) Η δεύτερη συνέπεια είναι η βελτίωση της ουσιαστικής προσβασιμότητας στην πολιτιστική πληροφορία, καθώς σχεδόν όλα τα έργα συνοδεύονται από ενέργειες τεκμηρίωσης και πληροφόρησης - ενημέρωσης του κοινού. Όταν μάλιστα χρησιμοποιούνται για το σκοπό αυτό οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) η συμβολή τους στην πρόσβαση των πολιτών στην πολιτιστική πληροφορία πολλαπλασιάζεται. Το αυτό ισχύει βεβαίως στην περίπτωση όπου το ίδιο το έργο είναι αποκλειστικά ψηφιακό.

4. Η επιλογή των έργων αυτών, διενεργείται με την διαβούλευση μεταξύ των υπηρεσιών του ΥΠ.ΠΟ.Α. και των τοπικών κοινωνιών, έτσι όπως αυτές εκφράζονται συλλογικά μέσα από την τοπική αυτοδιοίκηση και άλλους φορείς.

5. Με τους προαναφερόμενους τρόπους συντελείται αποτελεσματικότερα η προβολή των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων, δηλαδή η ομαλή ένταξή τους στην καθημερινή ζωή των κατοίκων των τοπικών κοινωνιών, είτε ως αμιγώς πολιτιστικό - ιστορικό αγαθό, που προσδιορίζει την ταυτότητά τους, ή ακόμα και ως αγαθό, η ορθή διαχείριση και αξιοποίηση του οποίου μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στην αιεφόρο ανάπτυξη.

Παναγιώτης Νταής

*Προϊστάμενος, Ειδική Υπηρεσία Τομέα Πολιτισμού,
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού*

pntais@culture.gr

Ζητήματα προστασίας και ανάδειξης της αρχιτεκτονικής του Μοντερνισμού στην Ελλάδα

Η προστασία και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής του Μοντερνισμού σήμερα στην Ελλάδα εμφανίζεται πλέον ως επιτακτική, αφενός διότι εμπίπτει στη σύγχρονη διεθνή στρατηγική κριτικής αποτίμησης του ιστορικού περιβάλλοντος και αφετέρου επειδή αποτελεί αδιαμφισβήτητη αναπόσπαστο τμήμα της νεοελληνικής ταυτότητας, όπως αυτή διαμορφώθηκε στους κόλπους του δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού στον 20ό αιώνα.

Το ενδιαφέρον για τη διάσωση των έργων αυτής της περιόδου ανοίγει θεωρητικούς προβληματισμούς σε τρεις τουλάχιστον κατευθύνσεις: α) στην ειδική αντιμετώπιση αρχιτεκτονικών έργων, των οποίων οι δημιουργοί - σε πολλές περιπτώσεις - εξέφραζαν την αντίθεσή τους σε κάθε πράξη διατήρησης στοιχείων του παρελθόντος και συχνά είχαν μελετηθεί ως κατασκευές περιορισμένης διάρκειας, β) στη διερεύνηση νέων τρόπων διατήρησης, διαφοροποιημένων σε σχέση με αυτούς των έργων προγενέστερων εποχών, βάσει της θεωρητικών αρχών του λειτουργισμού, και γ) στην εκπαιδευτική αξία που ανακύπτει από τη μελέτη της διαδικασίας αναγνώρισης των αρχιτεκτονικών έργων του Μοντερνισμού ως έργων τέχνης.

Θα αναπτύξουμε τον συλλογισμό επί των ανωτέρω ζητημάτων μέσω επιλεγμένων παραδειγμάτων αρχιτεκτονικής του Μοντερνισμού από τις περιοχές της Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Νοτίου Ιονίου.

Γεώργιος Παπανδρέου

*Αναπληρωτής Προϊστάμενος, Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων
και Τεχνικών Έργων, Δυτικής Ελλάδος, Πελοποννήσου
και Νοτίου Ιονίου, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού*

gpapandreou@culture.gr

Ένα νέο Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Πολιτιστικής Ανάπτυξης (ΤΑΠΠΑ), ως βασικός άξονας του δημόσιου πολιτιστικού σχεδιασμού της χώρας

Ο νέος οργανισμός του ΤΑΠ στάθηκε η αιτία για να αποπεμφθεί πριν από δυο μήνες το Διοικητικό του Συμβούλιο που τον συνέταξε. Ο Οργανισμός δεν προέβλεπε μόνον την ανασυγκρότηση του Ταμείου σε γερές βάσεις, αλλά και την συμβολή του στην ενίσχυση της πολιτιστικής πολιτικής της χώρας.

Η σχεδιασθείσα εξυγίανση του Ταμείου σημαίνει πολλαπλασιασμό των εσόδων του ΤΑΠ. Στις βασικές αρχές του περιλαμβάνεται η κατάθεση και η εγγραφή του συνόλου των εισπράξεών του στον προϋπολογισμό του ΥΠΠΟΑ, όχι βεβαίως μόνον για την αντιμετώπιση των λειτουργικών εξόδων των Εφορειών Αρχαιοτήτων.

Οι νέες δομές λειτουργίας του Ταμείου και ο πολλαπλασιασμός των εσόδων του εξασφαλίζουν τις οικονομικές δυνατότητες, αλλά και τις θεσμικές βάσεις για την εφαρμογή μιας σύγχρονης πολιτιστικής πολιτικής του κράτους, που θα αφορά τον αρχαίο, τον μεσαιωνικό, τον νεώτερο και τον σύγχρονο πολιτισμό της χώρας.

Δρ. Ασπασία Λούβη

Πρ. Πρόεδρος ΤΑΠ

---

louviaspasia@gmail.com

Εργασίες ανάδειξης του Πύργου Δομενεγίνη, προοπτικές χρήσης και ένταξη του μνημείου στον πολιτιστικό ιστό της Ζακύνθου

Ο Πύργος στην παραλία του Αργασιού είναι αγρέπαυλη του 18ου αιώνα και μαζί με την γειτονική εκκλησία του Αγίου Θεοδοσίου και την παρακείμενη ενετική κρήνη ανήκαν στην οικογένεια Δομενεγίνη. Το μνημείο αποτελεί δείγμα κοσμικής αρχιτεκτονικής της ενετοκρατίας και είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τον Εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1821. Κατά την εκτέλεση του έργου: «Στερέωση, ανάδειξη, λειτουργική αποκατάσταση Πύργου Δομενεγίνη Ζακύνθου», που εντάχθηκε το 2013 στο Ε.Π. «Δυτική Ελλάδα-Πελοπόννησος-Ιόνιοι Νήσοι 2007-2013» και υλοποιήθηκε κατά τα έτη 2013-2015 αρχικά από την 20ή Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και στη συνέχεια από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ζακύνθου, έγιναν εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης στο εσωτερικό και τον περιβάλλοντα χώρο του πύργου, καθώς και στην ενετική κρήνη δυτικά αυτού.

Με την ολοκλήρωση του έργου και τη λειτουργική αποκατάσταση του μνημείου, ο πύργος με τον περιβάλλοντα χώρο του από τις αρχές του 2016 χρησιμοποιείται ως χώρος υλοποίησης σεμιναρίων, εκτέλεσης εκπαιδευτικών προγραμμάτων, φιλοξενίας περιοδικών εκθέσεων φωτογραφίας και γλυπτικής, καθώς και ποικίλων πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Στόχος της Εφορείας είναι η δημιουργική διαχείριση της πολιτιστικής και ιστορικής φυσιογνωμίας του πύργου με την απόδοσή του στο κοινό και την οργανική του ένταξη στην πολιτιστική ζωή του τόπου, ως ένα ξεχωριστό στοιχείο μνήμης και ιστορικής διαδρομής του μνημείου.

Χριστίνα Μερκούρη
Προϊσταμένη, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ζακύνθου,

cmerkouri@culture.gr

Προστασία και ανάδειξη μνημείων στο πλαίσιο του προγράμματος Ε.Σ.Π.Α. στη Λευκάδα και την Κεφαλονιά

Η παρούσα ανακοίνωση αφορά στην παρουσίαση τριών έργων ενταγμένων στο Ε.Σ.Π.Α. 2007-2013 και στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα - Πελοπόννησος - Ιόνιοι Νήσοι», τα οποία υλοποιήθηκαν απολογιστικά και δι' αυτεπιστασίας στη Λευκάδα και την Κεφαλονιά από τις αρμόδιες Περιφερειακές Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Συγκεκριμένα, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος πραγματοποίησε τα έργα: α) «Ανάδειξη τμημάτων του οικιστικού πλέγματος Λευκάδας», β) «Ανάδειξη προϊστορικών τύμβων στο Στενό Δ.Δ. Νυδριού, Δ. Ελλομένου, Ν. Λευκάδας». Σύμφωνα με τις εγκεκριμένες μελέτες πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες εργασίες αποψίλωσης και καθαρισμών, αποχωματώσεις, επιδιόρθωση και τοποθέτηση νέων περιφράξεων, διαμόρφωση προσβάσεων για τους επισκέπτες και τα ΑμεΑ, λήψη αποστραγγιστικών μέτρων, τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων και πινακίδων σε γραφή BRAILLE, έκδοση δίγλωσσων ενημερωτικών φυλλαδίων και αρχαιολογικών οδηγιών.

Ένα από τα τρία έργα που υλοποίησε η Εφορεία Αρχαιοτήτων Κεφαλληνίας ήταν η «Ανάδειξη-ανάπλαση αρχαϊκού ναού Σκάλας Κεφαλονιάς». Σκοπός του έργου ήταν η διάσωση, προστασία και οργάνωση σε επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο του αρχαίου τεμένους, το οποίο συγκροτείται από τον αρχαϊκό δωρικό περίπτερο ναό, στωϊκό οικοδόμημα και τμήμα περιβόλου. Πραγματοποιήθηκαν εργασίες αποψίλωσης, καθαρισμού και αποχωμάτωσης του χώρου, κατασκευή αποστραγγιστικού δικτύου ομβρίων, περίφραξη, φύτευση, διαμόρφωση πλατώματος συγκέντρωσης, εναπόθεσης και θέασης διάσπαρτων αρχιτεκτονικών μελών, κατασκευή διαδρομών επισκεπτών προσβάσιμων και από ΑμεΑ, ενημερωτικών πινακίδων και πινακίδων οδοσήμανσης, καθώς και έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων, αρχαιολογικού οδηγού και εντύπων για άτομα με προβλήματα όρασης.

Σύντομη αναφορά θα γίνει και στο έργο "επισκευή και δημιουργία Αρχαιολογικής Συλλογής Σάμης και έκθεση ψηφιδωτών στην Κεφαλονιά

Δρ. Ολυμπία Βικάτου

*Προϊσταμένη, Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας & Λευκάδας
Αναπληρώτρια Προϊσταμένη, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κεφαλληνίας*

ovikatou@culture.gr

Κέρκυρα μια πόλη «δοχείο ζωής»

Μέσα από προοπτικές, προβλήματα, σύγχρονες ανάγκες, επιπτώσεις από την αλόγιστη χρήση, παρουσιάζεται το σημερινό πρόσωπο της ιστορικής πόλης της Κέρκυρας, ενός ζωντανού, δυναμικά εξελισσόμενου μνημείου.

Η αναγνώριση, καταγραφή, και διάσωση του δομημένου και αδόμητου πλούτου κρίνεται αναγκαία για την ιστορική συνέχεια.

Η αποκατάσταση, προστασία, επανάχρηση των ιστορικών κτιρίων της πόλης, συχνά με την απόδοση νέας χρήσης, εμπεριέχει την έννοια της επικαιροποίησης, της απόλυτης εξυπηρέτησης των νέων αναγκών με νέες τεχνολογίες χωρίς να χαθεί η ιστορική, αισθητική, συναισθηματική αξία του μνημείου.

Στην διαδικασία προστασίας, ανάδειξης και αειφόρου διαχείρισης του Μνημείου υπάρχουν διλήμματα, τόσο στον σχεδιασμό όσο και στις αποφάσεις της Πολιτικής Προστασίας που ακολουθείται. Είναι απαραίτητη η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ πολιτών – κατοίκων και αρμοδίων Υπηρεσιών, η δημιουργία ΜΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΠΟΛΗΣ, μέσα από ένα καινούργιο ευέλικτο, δυναμικό νομοθετικό πλαίσιο με στόχο τον περιορισμό των διαδικασιών αδειοδοτήσεων.

Η παιδεία ευαισθητοποίησης για την Αξία του Μνημείου, από την παιδική ηλικία οδηγεί στον ευαισθητοποιημένο ενεργό πολίτη.

Πως αντιλαμβάνεται την έννοια της προστασίας ο μηχανικός, ο αρχαιολόγος, ο πολίτης κάτοικος, ο τουρίστας, ο επιχειρηματίας, ο πολιτικός.

Σε μια περίοδο οικονομικής και ενεργειακής κρίσης, πόσο είναι δυνατή η εφαρμογή συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας στο ιστορικό διατηρητέο τόπο;

Δίδονται παραδείγματα από πόλεις του εξωτερικού και από ιστορικά κτίρια της πόλης της Κέρκυρας.

Σε ένα κόσμο γεμάτο αντιφάσεις και περιορισμούς, μπορεί η πόλη μας να γίνει μια χαρούμενη, ήρεμη, ελκυστική, ιστορική πόλη;

Τον διατηρητέο πλούτο της Ελλάδας, πρέπει να τον εμπιστευθούμε στα χέρια της γνώσης και στο ταλέντο των ειδικών. Χρειάζονται ομάδες όλων των ειδικοτήτων, μηχανικών όπου ο καθένας αναλαμβάνει και γνωρίζει τις ευθύνες και υποχρεώσεις του μέσα από το πρίσμα της Αξίας του Μνημείου, εντάσσοντας νέες χρήσεις και εγκαταστάσεις με τρόπο πολιτισμικά ορθό.

Ελένη Τσολάκου, Μάξιμος Κουλούρης
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Τμήμα Κέρκυρας

tee_kerk@tee.gr

Το έργο του αρχιτέκτονα Βασιλείου Κουρεμένου στο Αγρίνιο του μεσοπολέμου και η διαχείρισή του: συνέχειες και ασυνέχειες

Ο Βασίλειος Κουρεμένος (1875-1957) αποτελεί διακεκριμένη μορφή της ελληνικής αρχιτεκτονικής του πρώτου μισού του 20ού αιώνα. Υπήρξε απόφοιτος της Σχολής Καλών Τεχνών του Παρισιού, καθηγητής αρχιτεκτονικών συνθέσεων στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και ιδρυτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Ξεκίνησε την επαγγελματική του σταδιοδρομία στο Παρίσι και συνέχισε στην Κωνσταντινούπολη και στην Αθήνα του μεσοπολέμου. Η γνωριμία του με τον Δήμαρχο Αγρινίου Ανδρέα Παναγόπουλο τον έφερε στο Αγρίνιο, όπου μελέτησε το ιδιωτικό έργο των καπναποθηκών Παναγοπούλου και τη δημοτική αγορά, μετά από ανάθεση από τον Δήμο Αγρινίου. Στην εισήγηση παρουσιάζεται το έργο του Βασιλείου Κουρεμένου στο Αγρίνιο, το οποίο αποτελούσε χαρακτηριστική έκφραση της ανανεωτικής και προσαρμοσμένης προς το περιβάλλον αρχιτεκτονικής του και η διαχείρισή του την τελευταία εικοσαετία. Αυτή περιλαμβάνει αποκατάσταση και επανάχρηση της δημοτικής αγοράς αλλά και κατεδάφιση των καπναποθηκών Παναγοπούλου.

Δρ. Δώρα Μονιούδη-Γαβαλά

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πατρών

---

dmoga@upatras.gr

Αποκατάσταση, ανάδειξη και πολιτιστική διαχείριση των κοσμικών και εκκλησιαστικών μνημείων της Ηλείας

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Αχαΐας (τέως 6η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Πατρών) κατά το χρονικό διάστημα 2010-2016 υλοποίησε με αυτεπιστασία στην Π.Ε. Ηλείας έξι έργα αποκατάστασης και ανάδειξης που αφορούν σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία (κοσμικά και εκκλησιαστικά): Κάστρο Χλεμούτσι (1220-1223), Κοίμηση Θεοτόκου Ζούρτσας (10ος αι.), Καθολικό Μονής Φραγκαβίλλας Αμαλιάδας (β΄ μισό 11ου αι.), Αγία Σοφία Ανδραβίδας (13ος αι.), Παναγία Καθολική Γαστούνης (1278/79), Καθολικό μονής Αγίου Αθανασίου Αμπελόκαμπου (17ος αι.).

Στο πλαίσιο των εργασιών αποκατάστασης των προαναφερόμενων μνημείων, διενεργήθηκε ανασκαφική έρευνα με αποτέλεσμα την αποκάλυψη νέων στοιχείων που διαφωτίζουν και συμπληρώνουν την ιστορία τους. Οι επεμβάσεις ενίσχυσαν τη στατική επάρκειά τους και τα ανέδειξαν με τη διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου τους.

Η τοποθέτηση σταθμού πληροφόρησης (infokiosk), πινακίδων ενημέρωσης και σήμανσης, η δημιουργία ψηφιακής προβολής (vídeo), έντυπων ενημερωτικών φυλλαδίων και εκδόσεων, αποτελούν μερικές από τις επεμβάσεις που συμβάλλουν στο να γίνουν τα μνημεία πιο προσιτά και ευανάγνωστα από τον απλό επισκέπτη μέχρι τον επιστήμονα - ερευνητή, αλλά και προσβάσιμα στις μαθητικές και φοιτητικές κοινότητες. Η πραγματοποίηση ποικίλων πολιτιστικών εκδηλώσεων, αλλά και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, συμβάλλει στη βιωσιμότητα των τοπικών κοινωνιών μέσω του πολιτιστικού και θρησκευτικού τουρισμού και στην ευαισθητοποίησή τους για θέματα διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Δρ. Αναστασία Κουμούση
Προϊσταμένη, Εφορεία Αρχαιοτήτων Αχαΐας

akoumousi@culture.gr

Νικόλαος Βασιλάκης
Αρχαιολόγος, Εφορεία Αρχαιοτήτων Αχαΐας

efaacha@culture.gr

Ο Αρχαιολογικός χώρος Ολυμπίας: η παρούσα κατάσταση και νέες προοπτικές

Ο Αρχαιολογικός Χώρος, καθώς και το Μουσείο Ολυμπίας αποτελούν βασική συνιστώσα του πολιτιστικού κεφαλαίου της χώρας μας με πολύπλευρες διαστάσεις. Ειδικά ο Αρχαιολογικός χώρος αλλά και το ευρύτερο τοπίο, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του χώρου είναι από τα πρώτα μνημεία τα οποία εγγράφηκαν στον Παγκόσμιο Κατάλογο Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Ως εκ τούτου επιβάλλεται να αντιμετωπίζουμε την Ολυμπία και υπό αυτό το πρίσμα, δηλαδή ότι αποτελεί «κτήμα» της παγκόσμιας κοινότητας.

Προσφάτως με την υλοποίηση των έργων ΕΣΠΑ 2007-2013, αλλά και με τις εργασίες αναστήλωσης του κίονα του Πτολεμαίου επήλθε μια σημαντική ανανέωση του αρχαιολογικού χώρου. Παράλληλα, η ανάδειξη του ιερού της Δήμητρας Χαμύνης συνέβαλε στην περαιτέρω ωρίμανση της ιδέας για την δημιουργία ενός αρχαιολογικού πάρκου.

Η πολιτική ανασχεδιασμού της διαχείρισης του αρχαιολογικού χώρου πρέπει να βασίζεται στην διατήρηση των αξιών και παράλληλα στην ενδυνάμωση της εμπειρίας των επισκεπτών, καθώς και στην ανάδειξη της οικονομική διάστασης ενός αρχαιολογικού χώρου για την κοινωνία των πολιτών. Ως εκ τούτου, οι προτεινόμενοι τομείς στους οποίους θα ήταν δυνατό να στοχεύσουμε είναι οι εξής:

- Η βελτιστοποίηση της προσφοράς παρεχομένων υπηρεσιών στους επισκέπτες
- Η εκπαίδευση του προσωπικού
- Η χρήση νέων τεχνολογιών (π.χ. εικονική ανασύσταση κτηρίων)
- Η ανάπτυξη συνεργειών με τοπικούς φορείς και την κοινωνία (stakeholders)
- Ο ανασχεδιασμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων τα οποία να απευθύνονται και σε σχολεία του εξωτερικού

Δρ. Ερωφίλη Κόλια

Προϊσταμένη, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας

ekollia@culture.gr

Αρχαιολόγος Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας

k_antonopoulos@hotmail.com

Η στέγαση του Μουσείου Αργυροτεχνίας στο δυτικό προμαχώνα του Ιτς Καλέ και η διαμόρφωση της μόνιμης έκθεσης

Το Μουσείο Αργυροτεχνίας, βρίσκεται στο Κάστρο Ιωαννίνων, και συγκεκριμένα στον δυτικό προμαχώνα της νοτιανατολικής ακρόπολης (Ιτς Καλέ). Καταλαμβάνει τις δύο στάθμες του προμαχώνα, καθώς και το κτίσμα των παλαιών μαγειρείων που εφάπτεται σε αυτόν. Το αναξιοποίητο τμήμα του Κάστρου αναμορφώθηκε από το ΠΙΟΠ για να φιλοξενήσει τη μόνιμη έκθεση του Μουσείου. Αποτελεί πρότυπο συνεργασίας μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, καθώς αναπτύσσεται σε χώρους που έχουν παραχωρηθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού με προγραμματική σύμβαση, ενώ οι εργασίες αποκατάστασης βασίστηκαν σε πλήρεις, εγκεκριμένες μελέτες και εκτελέστηκαν σε στενή συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων.

Πρόκειται για ένα τεχνολογικό μουσείο, αφού πραγματεύεται την τεχνολογία της αργυροχοΐας κατά την προβιομηχανική περίοδο, αλλά ταυτόχρονα και για ένα περιφερειακό μουσείο, αφού εστιάζει κυρίως στην ιστορία της αργυροχοΐας στην περιοχή της Ηπείρου. Χρονικά η μόνιμη έκθεση του Μουσείου αφορά στη μεταβυζαντινή περίοδο από τον 15ο αιώνα και μετά, χωρίς να λείπουν οι αναφορές σε προγενέστερους χρόνους.

Σκοπός του είναι η διάσωση της γνώσης για την ηπειρώτικη αργυροτεχνία, η διάχυση πληροφοριών στο ευρύ κοινό σχετικά με την τεχνολογία της, καθώς και η σύνδεση αυτής της τεχνολογίας με τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της εποχής στην οποία αναπτύχθηκε και άκμασε. Δίνοντας έμφαση στην περιοχή των Ιωαννίνων και της Ηπείρου, αναδεικνύεται το κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύχθηκαν και εξελίχθηκαν τα τοπικά εργαστήρια αργυροτεχνίας που επέδρασαν στην οικονομία και στην πολιτισμική ταυτότητα της περιοχής.

Κωστής Καλαποθάκης

Υπεύθυνος Κατάρτισης Προγράμματος Προβολών,

Υπηρεσία Μουσείων

Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς

KalapothakisK@piraeusbank.gr

Έργα ΕΣΠΑ της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

Οι πολιτιστικές υποδομές στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων, οι εργασίες για την προστασία και την ανάδειξη των οχυρωμένων λόφων του Μεγάλου Γαρδικίου και της Καστρίτσας, καθώς και του θεάτρου και των μνημείων της Δωδώνης, οι αποκαταστάσεις και η συντήρηση του Κάστρου Ιωαννίνων, των Μονών της Νήσου της λίμνης Ιωαννίνων, των μεταβυζαντινών μονών της Κληματιάς στη Ζίτσα και της Ουζντίνας στη Θεσπρωτία, συνιστούν τα έργα ΕΣΠΑ της Εφορείας, που έκλεισαν 31 Δεκεμβρίου 2015.

Οι σχετικές μελέτες με τις τροποποιήσεις τους και η υλοποίηση τους εμπλούτισαν τις γνώσεις, με αναθεώρηση παλιών, αλλά και εντοπισμό νέων στοιχείων, και διεύρυναν το πεδίο των αναφορών ως προς τις εφαρμογές τεχνικών επιλογών. Επίσης, διαμορφώθηκαν, μέσα από το σύνολο των διαδικασιών για την ολοκλήρωση των προγραμμάτων, οι προϋποθέσεις για τη μελλοντική δυναμική διαχείριση του πολιτιστικού αποθέματος της Π.Ε Ιωαννίνων και της Ηπείρου ευρύτερα.

Εξειδικευμένες και αποτελεσματικές μέθοδοι και πρακτικές εξοικείωσης του κοινού με συγκεκριμένα μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους δοκιμάζονται ως εφελθήρια επικοινωνίας μεταξύ στελεχών της Εφορείας και διαφορετικών κοινωνικών ομάδων.

Δρ. Κωνσταντίνος Ι. Σουέρεφ

Προϊστάμενος, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

---

ksoueref@culture.gr

Πολιτιστικές διαδρομές στον ρου του Καλαμά - έργα προστασίας και ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων

Από την περασμένη δεκαετία έχει μπει σε τροχιά προβολής και ανάπτυξης η πολιτιστική κληρονομιά της Θεσπρωτίας μέσα από έργα τόσο του Κοινοτικού Πλαισίου όσο και του ΕΣΠΑ. Εξαιρετικής σπουδαιότητας κρίθηκαν τα έργα ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων που εντοπίζονται κυρίως στον κάτω ρου του Καλαμά, από το σημείο που εισέρχεται στη Θεσπρωτία μέχρι τις εκβολές του. Η διαχρονική κατοίκηση στην περιοχή είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία ισχυρών κέντρων κατοίκησης τόσο στα προχριστιανικά όσο και στα μεταχριστιανικά χρόνια. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις περιπτώσεις των Γιάνων, του Ραγίου, της Ντόλιανης και της Οσδίνας. Σε όλους αυτούς τους χώρους υπήρξαν τα τελευταία χρόνια σημαντικές παρεμβάσεις για την διάσωσή τους, την προστασία τους, την ανάδειξή τους και την προβολή τους.

Δρ. Ιωάννης Χουλιάρης
Προϊστάμενος, Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας

ichouliaras@culture.gr

Έργα προστασίας και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων: Το παράδειγμα της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας

Στην περιοχή της Π.Ε. Πρέβεζας βρίσκονται σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία, που προσελκύουν κάθε χρόνο χιλιάδες επισκέπτες. Την τελευταία δεκαετία, με χρηματοδότηση κατά κύριο λόγο από κοινοτικούς πόρους και συγκεκριμένα το ΕΣΠΑ 2007-2013, υλοποιήθηκαν έργα ανάδειξης των χώρων, συνολικού προϋπολογισμού αρκετών εκατομμυρίων ευρώ. Έτσι, πραγματοποιήθηκαν εργασίες από την πρώην ΛΓ΄ ΕΠΚΑ και νυν Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας στον αρχαιολογικό χώρο του Νεκρομαντείου και της Εφύρας, στην Κασσώπη και στο Ρωμαϊκό υδραγωγείο της Νικόπολης, και από την Επιστημονική Επιτροπή Νικόπολης σε πολλά μνημεία του αρχαιολογικού χώρου της Νικόπολης.

Στη συνάντηση θα παρουσιαστούν οι μέθοδοι και τα εργαλεία που επιλέχθηκαν κάθε φορά για τη συντήρηση και αναστήλωση των μνημείων και οι επιλογές που έγιναν για την ολοκληρωμένη προστασία και την καλύτερη διαχείριση και λειτουργία των αρχαιολογικών χώρων. Ακόμη, θα συζητηθεί το θέμα της αύξησης της επισκεψιμότητας των χώρων μετά το πέρας των εργασιών ανάδειξης και της σύνδεσής τους με την τοπική κοινωνία, αλλά θα τεθούν και προβληματισμοί σχετικά με το θέμα της συντήρησης των έργων που έχουν γίνει, ειδικότερα υπό το πρίσμα των περιορισμένων πόρων που διατίθενται από τον κρατικό προϋπολογισμό στους χρόνους της οικονομικής κρίσης.

Ανθή Αγγέλη

Προϊσταμένη, Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας

aaggeli@culture.gr

Αρχαιολογικός χώρος και μουσεία, φορείς και τοπική κοινωνία: παρεμβάσεις «δημόσιας αρχαιολογίας» και «μουσειολογίας»

Στην αρχαιολογική πραγματικότητα της Ελλάδας διεξάγεται τα τελευταία χρόνια ένας όλο και περισσότερο διευρυνόμενος διάλογος για μια νέα μορφή ολοκληρωμένης παρέμβασης στη λειτουργία και τον χαρακτήρα της αρχαιολογικής κληρονομιάς και των ιστορικών μνημείων. Ένα νέο ακαδημαϊκό αντικείμενο, η Δημόσια Αρχαιολογία, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για το άνοιγμα των αρχαιολογικών χώρων στις τοπικές κοινωνίες και την ενεργό συμμετοχή τους στην παραγωγή της αρχαιολογικής γνώσης και στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο ίδιο πλαίσιο, δηλαδή την μετάβαση από την κρατική διαχείριση στη δημόσια, αναπτύσσεται και η συζήτηση με θέμα τη σύνδεση των μουσείων με τη ζωή κάθε τόπου.

Στα πανεπιστήμια αφενός και στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και τους Συλλόγους των Αρχαιολόγων αφετέρου έχει ήδη ανοίξει η συζήτηση για τον δημόσιο χαρακτήρα και τις παρεμβάσεις που πρέπει να υλοποιηθούν με στόχο την ανάδειξη εννοιών όπως ο δημόσιος χώρος, το δημόσιο συμφέρον, ο επικοινωνιακός ρόλος της αρχαιολογίας και του μουσείου, οι κοινωνικές επιπτώσεις των αρχαιολογικών έργων και των ανοιχτών μουσείων.

Η παρούσα ανακοίνωση θα εστιάσει στα πρόσφατα δεδομένα των παραπάνω, παρουσιάζοντας και αναλύοντας ειδικότερα δύο περιπτώσεις μελέτης: α) δράσεις δημόσιας αρχαιολογίας στον αρχαιολογικό χώρο του Αμυκλαίου στη Σπάρτη και β) μουσειολογικές παρεμβάσεις με στόχο τη δημιουργία ενός δικτύου μουσείων στην Κέρκυρα.

Δρ. Σταύρος Βλίζος
Επίκουρος Καθηγητής, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

vlizsst@ionio.gr

Διαχείριση προϊστορικών θέσεων και τοπική κοινωνία. Το παράδειγμα των Παλιαμπέλων Κολινδρού

Η διαχείριση των αρχαιολογικών θέσεων είναι πάντοτε μια σοβαρή πρόκληση για την αρχαιολογική έρευνα. Όχι μόνο οφείλει να προστατεύσει και να αναδείξει τις αξίες της θέσης, αλλά η διαχείριση πρέπει να αποκαταστήσει έναν δρόμο επικοινωνίας με τους επισκέπτες αλλά και την τοπική κοινωνία. Σε αντίθεση με τον νεκρό διδακτισμό του ιστορισμού που επικρατούσε στο παρελθόν, η σύγχρονη διαχείριση τονίζει την ενεργή σχέση των μνημείων με την κοινωνία. Για το σκοπό αυτό δανείζεται θεωρητικές έννοιες της σύγχρονης αρχαιολογικής έρευνας, όπως τη βιογραφία των μνημείων, που περιλαμβάνει όχι μόνο την τεκμηρίωση της ιστορίας τους, αλλά και την άυλη στρωματογραφία των ερμηνυτικών και των προσλήψεών τους μέχρι και το παρόν.

Όταν αναφερόμαστε σε προϊστορικές αρχαιότητες, ιδιαίτερα σε εκείνες όπου η εύκολη καταφυγή σε στοιχεία μνημειακότητας δεν είναι δυνατή, η διαχείριση γίνεται δυσχερέστερη. Στις περιπτώσεις αυτές η βιωματική σχέση κάθε μορφής με τα κατάλοιπα του παρελθόντος είναι μια παράμετρος που μπορεί να έχει ιδιαίτερη σημασία. Απαιτεί ωστόσο συστηματική προσπάθεια, προσεκτικό σχεδιασμό και διεπιστημονική προσέγγιση.

Τα Παλιάμπελα Κολινδρού, είναι μια από τις πρώτες αγροτικές κοινότητες της Ελλάδας της πρώιμης 7ης χιλιετίας π.Χ., που εντοπίστηκε και ερευνήθηκε από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Η θέση αποτέλεσε ένα ιδανικό εργαστήριο για την ανάπτυξη και εφαρμογή σύγχρονων πρακτικών διαχείρισης. Το πρόγραμμα της ανάδειξης των Παλιαμπέλων Κολινδρού, μέρος ενός μεγάλου Ευρωπαϊκού προγράμματος, παρουσιάζεται εδώ με τις επιτυχίες και τις αποτυχίες του.

Δρ. Κωνσταντίνος Κωτσάκης

Καθηγητής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

kotsakis@hist.auth.gr

Πολιτιστικός σχεδιασμός:

Προς μία αποτελεσματική διαχείριση και αξιοποίηση της αρχαιολογικής και ιστορικής κληρονομιάς

Ο σχεδιασμός έχει αναδειχθεί σε απαραίτητο εργαλείο για την αποτελεσματική διαχείριση και αξιοποίηση της αρχαιολογικής και ιστορικής κληρονομιάς, καθώς αποτελεί κλειδί που μπορεί να οδηγήσει στην πολιτιστική βιωσιμότητα αλλά και στην τοπική ανάπτυξη. Η παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιάσει υπάρχοντα εργαλεία και μοντέλα που συμβάλουν στον πολιτιστικό σχεδιασμό και θα εξετάσει νέες προσεγγίσεις και προοπτικές στον χώρο της πολιτιστικής διαχείρισης. Έμφαση θα δοθεί στο πως η διαδικασία εγγραφής θέσεων στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς λειτουργεί ως ένα εργαλείο σχεδιασμού. Τέλος, η παρουσίαση θα εστιάσει στα διαχειριστικά πλάνα (management plans) και στον ρόλο τους στην ολιστική διαχείριση και προβολή του πολιτιστικού αποθέματος.

Δρ. Νότα Πάντζου

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πατρών

npantzou@upatras.gr

Αρχαιολογική προστασία και ανάδειξη στον χρόνο και στον χώρο: Ιστορική προσέγγιση, εξέλιξη ιδεών και έμπρακτες εφαρμογές από τον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο

Η ανακοίνωση θα επιχειρήσει να διαγράψει την πορεία του ζητήματος της προστασίας και της ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων από την πρώτη του εμφάνιση, στο μεταίχμιο του 18ου προς τον 19ο αιώνα, έως σήμερα. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στην παρουσίαση της μετατόπισης των σχετικών αντιλήψεων από την προστασία του μεμονωμένου μνημείου στο αρχαιολογικό πάρκο και στην ολοκληρωμένη αρχαιολογική προστασία καθώς και στην παρουσίαση των σύγχρονων τρόπων με τους οποίους επιτυγχάνεται η ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων. Θα παρατεθούν σχετικά παραδείγματα από τον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο (εκτός Ελλάδος), πολλά από τα οποία έχουν βραβευτεί με το European Prize for Cultural Heritage/Europa Nostra Awards τα τελευταία δέκα χρόνια.

Δρ. Φανή Μαλλούχου-Tufano
*Καθηγήτρια, Πολυτεχνείο Κρήτης,
Αναπληρωτής Πρόεδρος της Επιτροπής
Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως (ΕΣΜΑ)*

---

fanitufano@gmail.com

ΧΟΡΗΓΟΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Hotel Arcadion
Lixion - Corfu
www.arcadionhotel.com

Cavalieri Hotel Corfu

Καλλιτεχνικό Παιδί

ΧΟΡΗΓΟΣ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

